

Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

Titel: Frem mod år 2000 : Principprogram for Venstre

Ophav:

Ressourcetype:

Ressourcetype:

Kommentar: 1970

Relateret:

Copyright: Billedet er muligvis beskyttet af loven om ophavsret

FREM MOD ÅR 2000

PRINCIPPROGRAM FOR

venstre

DANMARKS LIBERALE PARTI

PRINCIPPROGRAM FOR

Venstre

DANMARKS LIBERALE PARTI

Frem mod år 2000	4
Danmark — en del af verden	9
Økonomisk politik	13
Erhvervspolitik	19
Fysisk planlægning	24
Kulturpolitik	27
Familiepolitik	30
Socialpolitik	32
Uddannelsespolitik	35
Kirke og samfund	40
Demokrati, et system og en holdning	42

Vedtaget på
Venstres landsmøde i Ålborg
18.-20. september 1970

Frem mod år 2000

Frem mod år 2000 udtrykker principper og sigtelinier, som Venstre vil arbejde for i samfundets videre udvikling. Det er synspunkter, — og ikke et katalog over de enkelte politiske beslutninger, som under skiftende ydre vilkår skridt for skridt skal bringe os nærmere målet: *Et bedre samfund for menneskers trivsel og udfoldelse.*

Venstre blev til som et oprør mod det 19. århundredes stillestående samfund, dets nød og fattigdom, dets sociale og politiske ulighed og ufrihed for mange.

Frem mod år 2000 viser Venstre vej. Politisk demokrati blev det første krav, og det er stadig en hovedopgave. På frihedens grund skal folket bygge sin fremtid. Gennem politisk demokrati former folket rammerne for et samspil mellem individer og grupper, som respekterer andre individers og gruppers ret til frihed og udfoldelse. Politisk demokrati er et beslutningssystem og en livsholdning, som stadig skal genvindes og udbygges.

Frem mod år 2000 vil Venstre videre. Sociale reformer og bedre uddannelse som grundlag for menneskers frihed og udfoldelse blev det andet mål. Meget er nået, men vældige opgaver i vort eget samfund, herunder også Grønland, og i verden omkring os venter på deres løsning. Den tekniske og økonomiske udvikling har bragt os nærmere til at kunne virkeliggøre en bedre og rigere tilværelse for mennesker, men samtidigt nærmere til randen for menneskehedens selvødelæggelse.

Frem mod år 2000 bliver den periode, hvor mennesker i de højt udviklede samfund skal finde en livsform, der svarer til, at manglen på det materielt nødvendige kan afskaffes. Knapheden på materielle goder tvang det fattige samfund til at sætte sikringen af det materielt nødvendige højt, til at lægge

vægt på det kortsigtede og lade effektivitet og økonomisk fremgang i snæver forstand dominere, mens hensynet til menneskelige trivselsbehov måtte komme i anden række. Men sigtet var og er at nå et samfund, hvor hensynet til det menneskelige og omgivelserne kan sættes højt, og hvor vi når til, at knapheden som bestemmende for menneskers adfærd kan vige for mere ideelle motiver.

Frem mod år 2000 skal der sættes nye mål for en menneskeliggørelse af samfundet. Det betyder ikke, at vi kan lade hånt om det materielle grundlag eller om vort samfunds effektivitet: Vi skal have råd til at udfylde vort samfunds forpligtelser både overfor de mennesker i vort eget land, hvis kår ikke er gode, og overfor den verden omkring os, som endnu er præget af fattigdom. Derfor er økonomisk politik og et sundt og stabilt grundlag for produktionsfremgang fortsat det nødvendige fundament for at skabe et bedre samfund. Hensynet til økonomisk fremgang og effektivitet vil ikke forsvinde, men ændres, fordi det kombineres med bredere hensyn og mere langsigtede mål. Det bliver en vigtig politisk opgave at omforme samfundets rammer for individers og gruppers udfoldelse og samspil, økonomisk, socialt, kulturelt, i arbejde, produktion og fritid, så hensynet til omgivelser og mennesketrivsel får større vægt i beslutninger og dispositioner.

Frem mod år 2000 måles vort samfunds velstand og trivsel *ikke kun* ved nationalproduktets størrelse, *men også* ved de vilkår, som herved bydes mennesker for at trives i arbejde og fritid, — *ikke kun* ved det øjeblikkelige materielle udkomme, *men også* ved dets konsekvenser for det miljø og de rammer for udfoldelse, som i fremtiden kan blive os selv og vore børn til del, — *ikke kun* ved omfanget af individuelle forbrugsmuligheder, *men også* ved bedre løsning af de fælles opgaver og større tryghed i tilværelsen, — *ikke kun* i de produktionsmuligheder, vi faktisk udnytter, *men også* i dem, vi tager os råd til at afstå fra til fordel for øgede rekreative muligheder og stærkere miljø- og trivselshensyn. Det gælder i produktion og beskæftigelse, og når man skal vælge, hvilke af den moderne tekniks mangfoldige muligheder der skal realiseres.

Denne tankegang har også bærekraft for andre dele af en fremadrettet samfundspolitik. Den må slå igennem i en libe-

ral udformning af den fysiske planlægning, af uddannelsen, af kulturpolitik, socialpolitik, familiepolitik, i vor holdning til omgivelser og omverden og i kravet om videre demokratisering af vort eget samfund.

Frem mod år 2000 vil den livsholdning, der gjorde Venstre til forkæmper for politisk demokrati, være den, der gør Venstre til forkæmper for, at en demokratisk livsholdning også skal præge de mangfoldige fællesskaber mellem mennesker, som samlet udgør et samfund. Samfundsmagten skal være et redskab, der skal fremme og værne individers og gruppers trivsel og frie udfoldelse, alene begrænset af andres tilsvarende rettigheder. Samfundsmagten skal sættes ind, hvor disse rettigheder trues af magtkoncentrationer eller magtmisbrug. Lovgivningsmagten fastlægger rammerne for enkeltpersoners, gruppers og organisationers udfoldelse, og det er folketingets og regeringens ansvar, at magten hertil fastholdes for folkestyret og ikke undergraves til skade for fællesskabets vitale interesser eller menneskers trivsel og frihed.

Frem mod år 2000 vil vort samfund være præget af, at Danmark kun er en lille del af verden med begrænsede muligheder for at påvirke udviklingen. På trods heraf må vi gøre en positiv indsats for fred i verden, for økonomisk, socialt, kulturelt, folkeligt og teknologisk samarbejde over grænserne og for at fremme de udviklede samfunds bistand til den øvrige verden.

Frem mod år 2000 vil der ske stadige tilpasninger i samfund og erhverv, i måden at løse materielle opgaver på og i erkendelsen af menneskers muligheder og væsen. Dette vil føre til en stadigt voksende mangfoldighed af valgmuligheder. Samfundet må vedkende sig det politiske ansvar for de konsekvenser, videnskabelige landvindinger kan få for det enkelte menneske og for samfundet, både når det gælder tekniske videnskaber, samfundsvidenskaber og lægevidenskab.

Frem mod år 2000 skal vi løse de problemer, som et samfund under forvandling og erhvervsmæssig udvikling rejser.

Strukturproblemer er et uundgåeligt biprodukt af det moderne udviklingssamfund, og det er en samfundsopgave at sikre deres tilfredsstillende løsning. Udfra menneskelige og sociale hensyn, men også udfra en fælles samfundsinteresse, skal der åbnes nye døre til en tilværelse som aktive medborgere for de mennesker, som strukturudviklingen ellers vil skubbe af udviklingens vogn. Et menneskeligt samfund kan ikke akceptere, at mennesker lades i stikken på „fattigdomsøer“ undervejs, eller at strukturtilpasningens gevinster nås på bekostning af „vandrende fattigdom“ i samfundets kredsløb.

Samfundet år 2000 vil være et andet end samfundet år 1970. Det er en politisk opgave at sikre, at det bliver *et bedre samfund*.

Et bedre samfund er et menneskeligere samfund.

Et bedre samfund er et tryggere samfund.

Et bedre samfund er et samfund, som byder på en rigere og friere tilværelse og udfoldelse for det enkelte menneske og menneskelige fællesskaber.

Et bedre samfund er et samfund, hvor teknologi og ekspertise er menneskers redskaber og ikke deres herskaber.

Et bedre samfund er et demokratisk samfund, hvor en demokratisk livsholdning og respekten for det enkelte menneskes værd og ret præger ikke kun de „politiske“ fællesskaber, men også uddannelses-, arbejds-, bolig-, organisations- og de mangfoldige andre fællesskaber blandt mennesker, som sammen former det moderne samfund.

Et bedre samfund er et retssamfund, hvor menneskers lige ret for loven, lige ret til arbejde og lige løn for lige arbejde, lige adgang til uddannelse og samfundets øvrige tilbud, lige ret til tryghed, lige ret til selv at forme sin tilværelse er praktisk virkelighed.

Et bedre samfund er et samfund, der sikrer alle del i fremskridtssamfundets voksende muligheder og ikke giver det forældede bedre muligheder end det nye.

Et bedre samfund er et samfund, hvor folkestyret fastlægger rammer og vilkår for individers, grupper og organisationers frie udfoldelse alene med fællesskabets vitale interesser og alles tilsvarende ret til udfoldelse for øje.

Et bedre samfund er et samfund, hvor der er meningsfrihed, og hvor åndeligt formynderi eller censur ikke tolereres.

Et bedre samfund er et samfund, hvor samarbejde mellem folk og stater underbygger fred og fremgang.

Et bedre samfund er et samfund, der har et fælles medansvar for verdens problemer, og som drager konsekvensen af den kendsgerning, at intet moderne samfund kan leve i isolation.

Danmark - en del af verden

Et bedre samfund kan ikke leve i isolation, men er afhængigt af og har et medansvar for verdens problemer.

Den nationale bevidsthed betyder, at vort første mål i udenrigspolitik, sikkerhedspolitik og forsvarspolitik er landets selvstændighed, frihed og sikkerhed. Det andet mål er international forståelse og samarbejde om fred.

De to strømninger mødes i det punkt, at netop ved et internationalt samarbejde kan den enkelte nation bedst bevare sin enhed og selvstændighed.

Den tekniske og økonomiske udvikling kræver et samarbejde udover landegrænserne. Store og stærkt specialiserede produktionsapparater giver behov for arbejdsdeling og udveksling i store markeder. Et større fællesskab kræver politiske og demokratiske organer, der kan magte at sætte rammer og vilkår for de store enheder.

Samarbejdet mellem landene

I disse årtier dannes der over hele kloden forsvarspagter, markedsfællesskaber, industrisammenslutninger. Når det gælder transport, produktion af elektricitet, udnyttelse af gas og olie, atomkraftværker, finans- og bankforretninger, storindustri og forskning, er det ofte nødvendigt for landene at arbejde sammen. Det kan ske ved samarbejdsaftaler mellem nationale organer, eller det kan ske ved oprettelse af overnationale administrative organer.

Landene har indset, at de må afgive noget af deres formelle suverænitet og på en række felter oprette fælles organer for at sikre deres reelle indflydelse på den fælles udvikling og vilkår.

Den, der isolerer sig, svækkes og mister netop derved hurtigt den suverænitet, som kun er formel. Ved at afgive suverænitet til et retsligt fællesskab kan et land bevare sin frihed. I en gensidig afhængighed kan et land undgå en ensidig afhængighed, der til forveksling ligner ufrihed.

Danmarks udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik tager udgangspunkt i landets givne og naturlige forudsætninger: Den geografiske placering, størrelse og struktur, kulturbaggrund, retsbegreber og ideer, som gennem generationer har været holdt i hævd, økonomiske forhold og politiske tanker

om ytringsfrihed, demokrati, lige ret, menneskeværd og social solidaritet.

FN

Dette er baggrund for vort medlemskab af FN. Venstre ønsker FN styrket, så det bedre kan løse opgaven at være fredsbevarende og kontaktformidlende. Vi ønsker at arbejde henimod et internationalt retssamfund, og for at nå det mål må den enkelte nationalstat have vilje til at afgive dele af sin suverænitet og bøje sig ind under fællesskabets retsregler.

Enhver stat, som ønsker det, skal kunne optages i FN, såfremt den akcepterer FN's pagt.

U-landene

Gennem FN kan vi bidrage til løsningen af en af de største internationale opgaver i de kommende år: Udjævning af kløften mellem de rige og de fattige lande i verden. Hverken menneskeligt eller politisk er det en forsvarlig eller holdbar situation, at to trediedele af verdens befolkning skal nøjes med en sjettedel af verdens indkomst.

Sammen med andre velstående lande må vi deltage i det internationale samarbejde om bistand til udviklingslandene. Den direkte bistand bør ikke blot bestå af offentlige midler; også private danske investeringer bør fremmes.

Al bistand til udviklingslandene må ske på sådanne vilkår, som disse lande kan akceptere, og formålet med bistanden må være bl. a. at søge levestandarden hævet, at fremme fuld beskæftigelse samt at virke for økonomiske og sociale fremskridt og udvikling i de pågældende lande. Danmark må arbejde for liberalisering af handelspolitikken overfor udviklingslandene, og der må ikke stilles politiske betingelser ved valget af de lande, hvortil bistand ydes.

Europa

I Europa er det europæiske fællesskab et stykke fredspolitik i sin oprindelse. Modsætninger mellem vesteuropæiske lande har to gange i dette århundredes første halvdel været baggrund for verdenskrige. En fremtidig krig mellem vesteuropæiske lande, der er delagtige i et tæt økonomisk, kulturelt, teknisk og politisk samarbejde, er utænkelig. Et omfattende europæisk fællesskab kan Danmark ikke stå udenfor.

Venstre har med styrke understreget, at det må være et mål for dansk politik, at Danmark bliver fuldgældigt medlem af de europæiske fællesskaber. Kultur, teknik, politik udvikler sig i samarbejde, ikke i isolation. Samarbejde betyder, at hver

deltager yder og modtager, Danmark har også noget at yde til fællesskabet.

Norden

I Norden må samarbejdet øges. Hvor de nordiske landes interesser er fælles, har vi en langt større styrke og flere muligheder i samarbejde, end hvis vi optræder hvert nordisk land for sig. Det nordiske samarbejdes fremtid findes inden for det europæiske fællesskab. Hvad enten det europæiske fællesskab former sig på den ene eller anden måde, hvad enten alle nordiske lande umiddelbart får samme status i fællesskabet eller ej, er et tæt nordisk samarbejde vigtigt og nyttigt.

NATO

Venstre erkender nødvendigheden af NATO under de nuværende udenrigspolitiske omstændigheder. Medlemskabet af NATO's forsvarsfællesskab er Danmarks eneste realistiske sikkerhedspolitik. Deltagelsen i denne vestlige forsvarsalliance er et aktivt bidrag til fredens bevarelse i Europa og til de fortsatte afspændingsbestræbelser. Skal disse bestræbelser lykkes, er vestligt sammenhold bag forhandlingerne med landene i Østeuropa nødvendigt.

Danmark bør arbejde for, at NATO's videre udvikling klarere markeres som et fællesskab af demokratier med respekt for menneskerettigheder og menneskeværdighed. Aktiv dansk medvirken til europæiske sikkerhedsproblemers løsning og til etablering af kontakt mellem Vest og Øst er en del af alliance-politikkens helhed.

Forsvaret

Vor deltagelse i NATO-fællesskabet betyder, at dansk forsvars styrke må opfylde såvel danske som fællesskabets krav. Den forsvarstekniske udvikling med kompliceret teknisk materiel og langvarig uddannelse af personel i forbindelse med det meget høje beredskabskrav, som Danmarks geografiske vilkår kræver, betyder, at dansk forsvar indenfor de praktiske og økonomiske muligheder i stigende omfang må bygge på kontraktansat mandskab.

I det omfang værnepligten må opretholdes, må dens byrder fordeles ligeligt på alle borgere, og der må gøres mest muligt for at lette det indkaldte mandskabs vilkår.

En udbygning af Hjemmeværnet vil være nødvendig. Hvis udbygning af det lokale forsvar i fremtiden er hensigtsmæssig, bør Hjemmeværnet fortsat indgå som et selvstændigt led i dette system.

Venstre tillægger en ændring af værnepligten efter disse retningslinier så væsentlige værdier, at den, om nødvendigt, gør en vis forøgelse af de økonomiske rammer berettiget.

*Målet for dansk
udenrigspolitik*

Hovedmålet for dansk udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik er landets selvstændighed, frihed og sikkerhed samt at styrke bestræbelserne for fred i verden.

Vi vil arbejde for dialog, åbenhed, frisind mellem landene, både østlige og vestlige og også dem, hvis styreform og retsprincipper afviger fra vore. En forudsætning for et virkeligt samarbejde er, at vi er os selv, og at det er et samarbejde mellem frie, selvstændige stater.

Vi vender os mod diktatur, voldelige angreb og okkupation af fremmede stater, vi vil bekæmpe voldelige overgreb mod enkelte mennesker, ufrihed, censur og tortur og anden krænkelse af elementære menneskerettigheder.

Det er værdifuldt, at dansk politik udadtil bygger på et bredt politisk samarbejde mellem de større partier — et demokratisk lands politik overfor verden må bygge på bred folkelig forståelse.

Økonomisk politik for et bedre samfund

Et bedre samfund, med trivsel og velstand for landets borgere, er et væsentligt mål for al politisk stræben. Men begreber som menneskelig trivsel og velstand har en langt bredere og mere sammensat betydning i nutiden og fremtiden end i fortidens samfund. Dermed bliver også den politiske målsætning stadig mere sammensat og nuanceret, efterhånden som samfundets udvikling åbner nye muligheder.

Den økonomiske politiks mål

Disse muligheder må virkeliggøres i et samspil mellem synspunkter fra den økonomiske politik og synspunkter fra andre dele af en fremskridtspolitik: Kulturpolitik, familiepolitik, socialpolitik, erhvervs- og arbejdsmarkedspolitik, uddannelses- og forskningspolitik, udenrigs- og markedspolitik o. s. v.

På den ene side er det en vigtig forudsætning for såvel samfundets som den private sektors udvikling, at samfundet har et effektivt uddannelsessystem, et udbygget sundheds- og socialvæsen, et værn mod almene miljøskader, en virksom forskning og formidling af forskningsresultater, tidssvarende trafikfaciliteter m. v. Også ud fra økonomisk politiske synspunkter må der stilles krav om løsning af de offentlige opgaver på disse områder.

På den anden side er udformningen af den økonomiske politik i vidt omfang bestemmende for, hvilke opgaver der falder tilbage på de andre led i en samlet politik. De vilkår for produktionens frembringelse og den enkeltes økonomiske udfoldelse, som den økonomiske politik har en væsentlig indflydelse på, har ofte vidtrækkende konsekvenser for, i hvilket omfang mennesker får behov for samfundets tilbud på de andre felter, og i hvilket omfang samfundet vil have mulighed for at imødekomme disse behov.

Sikre fuld beskæftigelse

At sikre fuld beskæftigelse er et selvstændigt mål for den økonomiske politik, fordi arbejdsløshed og frykten herfor er een af de alvorligste trusler mod menneskets trivsel. For den økonomiske politik må det tillige spille en rolle, at arbejdsløshed betyder spildte fremgangsmuligheder og lægger øgede

byrder på andre led i en samlet politik, i dette tilfælde især socialpolitikken.

At styrke trivsel og velstand betyder, at den økonomiske politik stilles overfor en række afvejsninger: I hvilket omfang skal vi afstå fra en øjeblikkelig behovstilfredsstillelse til fordel for en hastigere fremtidig trivsels- og velstandsforøgelse? I hvilket omfang skal vi afstå fra at anvende produktionsmidler, som vel kan øge vort materielle udkomme, men samtidig betyder en belastning af vore omgivelser, f. eks. gennem støj og forurening? Hvor meget af fremgangen i materielle muligheder skal komme individuelle anvendelsesmuligheder til gode — og hvor meget skal gå til løsning af fælles opgaver? Sådanne afvejsninger må i fremtiden gøres til genstand for konkrete politiske afgørelser.

For en liberal politik må det tillægges selvstændig betydning, at fremgangen også åbner videre valgmuligheder for den enkelte og for familien.

Den frie konkurrence

Det er et grundtræk i en liberal økonomisk politik, at man i videst muligt omfang bør lade markedets kræfter og den frie konkurrence regulere produktion og omsætning. Det økonomiske liv er et samspil mellem menneskers individuelle beslutninger om at arbejde, spare, investere og forbruge. Dette samspil foregår under konkurrencens vilkår med en enestående effektivitet. Den private ejendomsret er en afgørende faktor i denne mekanisme og må respekteres herudfra.

Konkurrencens rammer og grundlag tilrettelægges af samfundsmagten. Det er et hovedsynspunkt for liberal økonomisk tankegang, at de nødvendige indgreb ikke må slå selve markedsmekanismen i stykker. Forbud og påbud bør undgås og i stedet benyttes generelle foranstaltninger, som ikke går på tværs af markedsmekanismen, men indpasser sig deri. Det er liberal politik at dæmpe en prisstigning f. eks. ved at formindske efterspørgslen gennem kredit- og finanspolitiske midler og derved stimulere konkurrencen. Det er derimod ikke liberal politik at forbyde prisstigninger på tværs af markedets kræfter.

Styrke erhvervenes effektivitet

Som midler til at tilvejebringe samfundsøkonomisk balance skal en liberal økonomisk politik styrke erhvervenes effektivitet og den private opsparing, holde det offentlige og private forbrug indenfor sådanne grænser, at de nødvendige

investeringer videst muligt kan dækkes ved det danske samfunds egen opsparing, og fremme afsætningsmulighederne for dansk eksport gennem handelspolitiske foranstaltninger og markedspolitisk samarbejde, så der skabes ligevægt på betalingsbalancen overfor udlandet.

*Udbygge
uddannelses-
mulighederne*

En liberal økonomisk politik, der vil fremme trivsel og velstand, må udbygge uddannelsesmulighederne og produktionsapparatet i form af viden, jord, bygninger, maskiner, transportmidler m. v. i nær tilknytning til en vidtgående international arbejdsdeling og specialisering. På denne baggrund skal fremhæves nogle punkter, som man ud fra økonomisk-politiske hensyn i særlig grad må tillægge vægt i de kommende år.

*Bevægelighed
på arbejds-
markedet*

I uddannelsessystemet må målet være, at den enkelte altid kan opnå den uddannelse, der sikrer ham og hende en plads i produktionen, som svarer til evner, interesser og vilje til indsats. I et samfund under hastig udvikling stilles der krav om et bredt register af tilbud om omskoling og supplerende uddannelse på en sådan måde, at det undgås, at den teknologiske udvikling skaber arbejdsløshed. Hertil kommer en aktiv social- og arbejdsmarkedspolitik og nedbrydning af organisatoriske og andre skranker, der hæmmer bevægeligheden på arbejdsmarkedet.

*Den frivillige
opsparing*

Den frivillige opsparing må fremmes for at skabe grundlag for investeringerne. Det kan bl. a. ske ved krav om større egenkapital ved anskaffelser af varige forbrugsgoder, ændret aktionærbeskatning så flere interesserer i erhvervslivets udbygning og effektivitet, og øget forbrugsbeskatning fremfor indkomstskat. Det bør overvejes, om formueskatten helt kan afløses af en beskatning af egentlig værditilvækst. Inflationen har været til stor skade for den frivillige opsparing.

*Investering og
planlægning*

I erhvervslivet afgøres investeringernes placering ud fra virksomhedernes egen vurdering af fremtidsudsigterne. I det offentlige er prioriteringen vanskeligere, fordi hensynet til rentabilitet ikke på alle områder gør sig gældende på samme måde. De store investeringsopgaver kræver en langsigtet planlægning. De områder af den offentlige virksomhed, der kan indpasses i privat-økonomiske rammer, bør varetages

efter forretningsmæssige principper og så vidt muligt drives som selvfinansierende virksomheder indenfor de samfundsøkonomisk bestemte rammer.

*Det private
initiativ*

Det private initiativ må have de bedst mulige vilkår i det moderne samfund. Det kan ikke opnås ved at undlade enhver form for offentlig indgriben. Det offentliges planlægning må tilrettelægges, så den giver grundlag for, at de private dispositioner bliver hensigtsmæssige også udfra samfunds- og helhedshensyn og for, at den enkelte kan disponere sikrest muligt. Planlægningen må foregå på en sådan måde, at løbende tilpasninger til udviklingen kan foregå uden at slå de principielle retningslinier og målsætninger i stykker.

*Indkomst-
udvikling og
samfundsøkon-
omisk balance*

Lønniveauet er en vigtig faktor i produktionens omkostninger og har stor indflydelse på konkurrenceevnen overfor udlandet. Udviklingen har medført inflatoriske stigninger i de nominelle indkomster, som ikke modsvares af fremskridt i produktiviteten, og som gør det svært at opnå ligevægt på betalingsbalancen. Samfundsøkonomisk balance forudsætter, at den samlede lønudvikling står i et passende forhold til stigningen i erhvervslivets produktionseffektivitet. Konflikten mellem indkomstudvikling og samfundsøkonomisk balance må søges løst, og i særlige situationer, hvor regeringsindgreb i indkomstdannelsen er nødvendige, kan bl. a. peges på følgende muligheder:

1) Regeringens og folketingets medansvar for beskæftigelsen følges op af et direkte medansvar for den generelle udvikling i pengeindkomsterne. Regering og folketing tilkender forud for almindelige overenskomstforhandlinger, hvad de anser for samfundsøkonomisk forsvarlige rammer for organisationernes aftaler, og evt. med hvilke lovmæssige foranstaltninger, man vil sikre disse rammer overholdt.

2) Det offentlige går forrest i lønforhandlingerne og bliver derved retningsgivende for lønninger og indkomster i det øvrige samfund.

3) I sammenhæng med medansvaret for den almindelige indkomstudvikling bør man stille mod, at der sikres medarbejderne i en virksomhed rimelig andel i overskud udover det ved indkomstfastsættelsen forventelige, evt. i form af indflydelsesgivende indskud i virksomheden. En sådan andel bør

være den enkelte medarbejders direkte ejendom. Indflydelsen må være medarbejderens og ikke organisationernes.

4) Den automatiske pristalsregulering afløses af andre ordninger, som sikrer lønmodtagernes andel i velstandsstigningen uden inflationsfremmende, konkurrence- og beskæftigelsestruende virkninger.

5) Lavindkomstproblemet søges løst gennem en aktiv arbejdsmarkedspolitik med øgede muligheder for efteruddannelse og omskoling og gennem en ved lov sikret ret for enhver til at udføre et arbejde for overenskomstmæssig løn, undtagen hvor der med hjemmel i en lov er fastsat begrænsninger af sikkerhedsmæssige grunde. Endvidere bør der også geografisk sikres størst mulig bevægelighed. I tilfælde, hvor disse midler er utilstrækkelige, kan der være behov for offentlige støtteforanstaltninger af socialpolitisk karakter.

Skattepolitik

Indkomstpolitikken hidtidige svigten har lagt større byrder på finans- og pengepolitikken end ønskeligt og ellers fornødent. Derfor er skatterne blevet større end ellers nødvendigt, og derfor spiller skattemæssige overvejelser en alt for stor rolle i den enkelte borgers tilværelse. En skats indflydelse på borgernes initiativ, produktivitet og opsparing samt dens direkte og indirekte påvirkning af omkostningsniveauet er særdeles vigtige problemer.

I et forbrugersamfund er det naturligt, at en betydelig del af den samlede beskatning hviler på forbruget, direkte eller indirekte, fremfor på initiativ, produktion og opsparing, og der må teknisk findes muligheder for at sikre de sociale hensyn, som ved indkomstbeskatningen varetages gennem personfradrag og progressionen.

Afviklingen af sambeskatningen må videreføres, princippet om lige skat af lige indkomst må gennemføres. Beskatningen må være ens, uanset om indkomsten opgøres år for år eller opsamles over en længere periode, om den fremkommer løbende eller som reel værditilvækst, om den hidrører fra økonomisk indsats af den ene eller anden art, og om den indtjenes via et aktieselskab eller via andre virksomhedsformer.

Til lige skat af lige indkomst og til skat efter evne hører også en effektiv indsats mod skattesnyderi med inddragelse af nye hensigtsmæssige kontrolmetoder. Der må tilstræbes

*Et levende
samfund*

en væsentlig forenkling af skattelovgivningen, og indkomstbeskatningen bør i højere grad afløses af forbrugsbeskatning.

Produktionsmidler, herunder jord der dyrkes, bør ikke være grundlag for beskatning.

På vej frem mod år 2000 er vi inde i en hastig udvikling på alle områder, der påvirkes af moderne teknik. Det er en hovedopgave for den politiske stræben at sørge for, at samfundets øvrige struktur og de offentlige organers indsats ikke stivner i gamle former, men tilpasses efter de forandringer, som teknikken fører med sig. Netop i en sådan periode med stærke forandringer viser en liberal økonomisk politik i særlig grad sin styrke.

Erhvervspolitik for et bedre samfund

Et bedre samfund er et samfund, hvor folkestyret fastlægger rammer og vilkår for individers, grupper og organisationers frie udfoldelse, alene med fællesskabets vitale interesser og alles tilsvarende ret til udfoldelse for øje. Et bedre samfund stiller krav til lovgivningens rammer for erhvervsudøvelsen og til det offentliges løsning af sin del af opgaverne, for at erhvervene kan fungere tilfredsstillende. Det betyder krav til en tidssvarende erhvervspolitik.

Det frie markeds styring

Private erhverv virker bedst under konkurrencens og det frie markeds styring. Denne mekanisme er de private erhvervs styrke, fordi de videste valgmuligheder for det enkelte menneske og for det enkelte arbejdsfællesskab her forenes med produktionens smidige tilpasning til nye udviklingsmuligheder og den mest effektive anvendelse af samfundets ressourcer også til det fælles bedste.

Statsdirigering af de private erhverv må principielt afvises, og opgaver i samfundet, som hensigtsmæssigt kan løses under markedets og konkurrencens styring, altså af private virksomheder, bør ikke overtages af offentlige organer. Hvor den frie konkurrence er sat ud af spillet af økonomiske magtkoncentrationer, må samfundet dog kunne gribe ind.

Også for løsningen af en række offentlige opgaver kan markedslignende styringsmekanismer etableres til fremme af decentralisering, rationalisering og effektivitet, så det offentlige kan give den private sektor en hurtig, effektiv og tidssvarende betjening, f. eks. i den offentlige administration.

Erhvervspolitik i europæisk fællesskab

Ved dansk medlemskab af de europæiske fællesskaber vil en del erhvervspolitiske områder, f. eks. markeds- og produktionsreguleringer for landbrugsvarer, regler for pris- og monopolkontrol, konkurrencelovgivning samt fastsættelse af kvalitetsnormer for varer eller tjenesteydelser, efterhånden blive varetaget af fællesskabet. Dansk indflydelse bør her gøre sig gældende med henblik på, at de ordninger, der træffes, sikrer erhvervsvirksomhedernes vilje og evne til at forbedre effektiviteten gennem konkurrence samt beskytter forbrugerne mod vildledning og overgreb. Det bør samtidig til-

stræbes, at sådanne fælleseuropæiske, erhvervspolitiske ordninger gennemføres med et minimum af administration.

I tilknytning til disse synspunkter skal nogle specielle erhvervspolitiske problemer fremdrages.

*Kapitaltilgangen
må sikres*

1) I sammenhæng med den generelle økonomiske politik skal erhvervenes fornødne kapitaltilgang sikres. Opsparing til investering i erhvervslivet må fremmes, og det er en samfundsinteresse, at flest muligt bliver medejere af danske virksomheder. Derfor må væsentlige skranker for aktiebesiddelsens udbredelse fjernes, der må være større åbenhed i beretnings- og regnskabsaflæggelsen, og dobbeltbeskatningen af aktieudbytte må afvikles.

*Forskningen
må styrkes*

2) Forskning, formidling og omsætning af forskningsresultater og teknologiske fremskridt, produktudvikling m. v. må have gode vilkår til gavn for det moderne samfunds og erhvervslivets udvikling. Der må skabes gensidig forståelse og samarbejde mellem offentlig og privat forskning om udvikling og projektering af nye produkter, produktionsmetoder, anlæg og lignende med fremtidig dansk produktion og eksport for øje. Også f. eks. i forureningsbekæmpelsen må et samarbejde mellem forskning og produktion fremmes.

*Arbejdsformid-
ling og
uddannelse*

3) Et smidigt og effektivt uddannelsessystem må være baggrund for hurtige erhvervsmæssige tilpasninger. Det offentlige bidrag hertil er en aktiv og vågen arbejdsformidling og et uddannelsessystem, som i tide og i fornødent omfang kan tilbyde mennesker mulighed for at erhverve sig de fornødne kvalifikationer på de nye felter.

Egnsudvikling

4) Til fremme af en mere balanceret og hensigtsmæssig geografisk erhvervsudvikling må der skabes bedre offentlige faciliteter i de dele af landet, der hidtil har været forfordelt i denne henseende. Her vil direkte offentlig indsats for egnsudviklingen være påkrævet.

*Forbruger-
politik*

5) Det er i den vellejede virksomheds og i samfundets interesse for at fremme velstanden, at der gøres en indsats for øget forbrugeroplysning på den bredest mulige basis. Forbrugerpolitik er en del af en moderne samfundspolitik.

En forbruger-ombudsmand skal på virksomheders, borge-

res eller eget initiativ kunne påtale former for uværdig og vildledende markedsføring, herunder reklame.

Lovgivningens beskyttelse af forbrugeren skal ajourføres, ligesom forbruger-ombudsmanden skal kunne tage spørgsmål op om udformning og indhold af visse aftaler og kontrakter.

De nuværende ca. 30 forskellige klagenævn, som forbrugerne ikke kan overskue, skal sammenfattes i ét klagenævn, hvor forbrugerne kan henvende sig med deres klager. Obligatorisk varedeklaration bør indføres og udbygges på en række områder.

Levnedsmiddelovgivningen skal samordnes og styrkes med indbygget kontrolfunktion — også i lyset af forurenings-situationen.

Det offentliges forpligtelser

6) Det offentlige bør gå i spidsen med hensyn til åbenhed og forbrugerhensyn omkring sine „leverancer“ til erhvervene og borgerne. Dette bør f. eks. gælde den fysiske planlægning og udbygningen af offentlige faciliteter, hvis rammer for den videre erhvervsudvikling tidligst muligt bør lægges åbent frem for erhverv og offentlighed. Dette gælder også normer, tekniske og administrative krav, herunder f. eks. krav med hensyn til forureningsbekæmpelse.

Arbejdsstyrke og udviklingspolitik

7) De kommende års aftagende nettotilgang til arbejdsstyrken gør det særlig nødvendigt, at det offentlige medvirker til, at nye eller ekspanderende produktioner og virksomheder kan opnå den fornødne tilgang af medarbejdere, kvantitativt og kvalitativt.

Det offentlige må bl. a. gennem rationalisering sikre, at dets funktioner udføres uden unødigt personaleforbrug, og at der ikke pålægges virksomhederne unødigt og arbejdskrævende administrationsbesvær.

Gennem en aktiv arbejdsmarkeds- og omskolingspolitik må det offentlige bidrage til øget bevægelighed fagligt og geografisk og herunder åbne mulighed for kvinder, som ønsker at vende tilbage til erhvervsmæssig beskæftigelse.

Gennem udbygning af daginstitutioner for børn må det offentlige bidrage til, at forældre ikke afskæres fra erhvervsmæssig beskæftigelse af mangel på børnehavepladser m. v.

Gennem deltidsbeskæftigelse og skånestillinger for ældre, handicappede og andre må det offentlige medvirke til et smidigt arbejdsmarked.

Gennem en stabil og langsigtet politik må problemerne omkring gæstearbejdernes sociale, faglige og boligmæssige forhold løses.

Der må arbejdes på øget tryghed ved opsigelsesvarsler o. l., og ved opsigelse må man sigte på mulighed for uddannelse til næste stilling.

Turisme

8) Turisterhvervet bør anerkendes og sikres vilkår på linie med andre store og valutaskabende erhverv. Det offentlige bør fremme etableringen af effektive samlede markedsføringsorganer såvel udadtil som indadtil. Styrkelse af turist-erhvervet kan flere steder — også i Grønland — blive et vigtigt led i egnsudviklingen.

Landbrug

9) Landbrugets produktion og eksport, der er af stor betydning for landets valutaandtjening, sker med indsats af en stadig mindre befolkningsandel. Der må — med hensyntagen til landets markedspolitiske placering — føres en konsekvent og aktiv landbrugspolitik, der sikrer såvel landbrugets bidrag til nationalproduktet som et sådant tilpasningstempo, at menneskelige, sociale og trivselsmæssige hensyn tilgodeses.

Eksisterende hindringer for hensigtsmæssig anvendelse af kapital, arbejdskraft og ny teknologi må fjernes udfra en fordomsfri vurdering af ejendoms- og driftsformer. Den enkelte landbruger skal selv afgøre, om specialiseret animalsk produktion, kombineret plante- og husdyrproduktion eller andre produktionsformer byder ham de bedste fremtidsmuligheder. Udviklingen i retning af færre bedrifter vil kræve udbygning af eksisterende brug, som kapitalmarked og rentepolitik må tage hensyn til.

Erhvervets uddannelses- og etableringsmuligheder må fremmes, så en rimelig tilgang af unge kan sikres, og landmanden kan gøre sin indsats i et frit erhverv under international konkurrence.

Trivsel på arbejdspladsen

10) Erhvervslivet og samfundet kan ikke være tjent med kun at bygge på initiativer, ideer og positivt medarbejderskab hos et stadigt snævrere fåtal eller kun at sætte virkeliggørelsen af en meningsfyldt arbejdstilværelse som mål for et fåtal.

Hensynet til menneskelig trivsel må få øget vægt i hverdagens dispositioner, og der må åbnes muligheder, der

kan bringe afgørelserne ind i den enkelte virksomheds nære fællesskab udfra den liberale holdning, at afgørelser placeres nærmest muligt det enkelte menneske.

Spørgsmål, der kan inddrages under f. eks. et virksomhedsnævn, er afskedigelser, reglementariske bestemmelser, kontrolforanstaltninger, arbejdsforhold og -omgivelser, principper for personalepolitik, lønsystemer, den daglige arbejdstid, ferietilrettelæggelse, uddannelses- og velfærdsforanstaltninger m. v.

*Medbestemmelse
og
decentralisering*

Herudover bør der søges former, der inden for den enkelte større virksomhed inddrager alle medarbejdergrupper i de målsættende beslutningsprocesser. Derved kan man styrke det enkelte arbejdsfællesskabs muligheder for selv at træffe de afgørelser, som en trivselsrettet virksomhedspolitik forudsætter. Samtidigt er det et alternativ til en udvikling, der centraliserer afgørelserne og umyndiggør det enkelte arbejdsfællesskab og dets deltagere. Offentlige virksomheder bør gå foran i denne udvikling.

*Spredning af
ejendomsretten*

11) Spredning af ejendomsretten til samfundsgoderne har altid været et mål for liberal politik. I forbindelse med gennemførelsen af demokrati på arbejdspladsen bør man også søge en løsning på spørgsmålet om, hvordan dele af tilvæksten til formuerne, der er bundet i erhvervslivet, kan blive ejendom for de medarbejdere, der er beskæftiget i erhvervslivet.

Ved en liberal løsning af dette spørgsmål om et økonomisk demokrati må to hovedpunkter fastholdes: For det første at der bliver tale om individuel ejendomsret til de pågældende formuedeles, således at ejendomsretten virkelig spredes på mange hænder. For det andet at fondsdannelser, der eventuelt kan blive nødvendige som kanaler for fordeling af formuetilvæksten, ikke får nogen karakter af styrende organer i relation til erhvervslivet, men virker helt neutrale i forhold til den økonomiske proces.

*Økonomisk
demokrati*

Venstre ønsker, at økonomisk demokrati efter ovenstående retningslinier undersøges nøjere af folketinget og af erhvervslivets og medarbejdernes organisationer.

Fysisk planlægning for et bedre samfund

Et bedre samfund er et samfund, der sikrer alle del i fremskridtssamfundets voksende muligheder og ikke giver det forældede bedre muligheder end det nye. Fysisk planlægning er et redskab for vore politiske målsætninger, for vore ønsker og krav til det landskab, de boligområder og de omgivelser, vi og vore børn skal leve fremtiden i.

Vore omgivelser er produkter af fortidens muligheder. Nutiden og fremtiden byder os andre muligheder, og udviklingen vil forandre tilværelsen. Bevidst målsætning og planlægning skal bidrage til, at forandring betyder forbedring.

Bolig og miljø

En langsigtet boligpolitik skal hente sin målsætning i familie- og kulturpolitikken og sine muligheder i den tekniske og økonomiske udvikling. En fremadrettet boligpolitik hænger nøje sammen med den fysiske planlægning, fordi trivsels-samfundet ikke vil nøjes med at vurdere boligen som en isoleret enhed, men vil lægge vægt på dens samspil med et boligkvarter og dets servicetilbud, med udfoldelsesmuligheder, med sunde omgivelser, d. v. s. boligen og dens miljø.

Det er vigtigt, at rammerne for fremtidens boligudvikling lægges så vide, at de giver mennesker så brede muligheder som gør ligt for selv at vælge og at forme deres tilværelse — boligmønstret skal ikke kun kunne rumme den tilværelsesform, som nutidens flertal har valgt.

Bysamfund

De store tætbebyggede bysamfund bør ikke udvikles yderligere, men vægten må i stigende grad lægges på opbygning af mindre bysamfund som en slags moderne landsbysamfund. En udvikling i denne retning begunstiges tillige af erhvervsudviklingen og udviklingen af samfærdselsmidler.

I de store byområder må der planlægges for genanvendelsen af de arealer, der fremkommer, efterhånden som den nuværende bebyggelse forældes og saneres, så også disse områders beboere kan få øget trivsel.

Forurening

Over al fysisk planlægning ligger ansvaret for forvaltningen af naturens ressourcer og frie goder. Hermed menes i første række, at anvendelsen af jord, vand og luft til stadighed skal være mulig for mennesker, dyr og planter, uanset om det efterhånden medfører en fordyrelse af traditionel industriel virksomhed.

Der må ved nyanlæg af boliger og virksomheder sørges for, at der på forhånd er taget hensyn til de forskellige muligheder for forurening. Endvidere må man i nuværende bebyggelser søge at begrænse alle former for forurening.

Vand

Forureningen af vandløb, søer og kyster stammer hovedsagelig fra spildevand, og en effektiv rensning både fysisk, biologisk og kemisk skal udvikles og anvendes. Især er det vigtigt at sørge for, at grundvandet ikke forurennes.

Luft

Luftens forurening stammer hovedsagelig fra forbrænding af kul, olieprodukter og affald. En overgang til anvendelse af elektricitet på flest mulige områder via atomkraft bør fremskyndes, blandt andet fordi elektricitet er renligere, og for at mindske presset på naturens ressourcer af kul og olie.

Støj

Støjforureningen skyldes de store bysamfund og den industrielle udvikling. Her kan bekæmpelsen blandt andet ske ved hensynsfuld og langsigtet planlægning.

Fødekæder

For at hindre, at kemiske og biologiske stoffers anvendelse i det moderne samfund medfører katastrofer, må forskningen og udviklingen sigte på midler og metoder, der ikke bringer forstyrrelser ind i fødekæderne for mennesker, dyr og planter, men kun virker momentant og i den hensigt, hvortil de anvendes.

Natur, teknologi og rekultivering

Der må gradvist stilles skærpede krav både til udnyttelsen af naturen i menneskets tjeneste, til valget blandt den teknologiske udviklings mangfoldige tilbud af forskellige produktionsmuligheder, til rekultiveringen og til, hvorledes bysamfundenes affaldsprodukter genvindes eller uskadeliggøres, før de ledes tilbage til naturen.

Det må sikres, at enkeltpersoner og virksomheder ikke anvender naturen som losseplads, men at landet som helhed kan virke rent og anvendeligt.

Internationalt

Danmark skal virke for, at effektiv bekæmpelse af menneskenes forureningskilder intensiveres og udbygges over hele kloden gennem internationale organisationer og aftaler med andre lande, idet en bekæmpelse af forureningen i Danmark alene ikke er nok. Internationale fejl og mangler kan i værste fald gøre vort arbejde nytteløst.

Kulturpolitik for et bedre samfund

Rammer sprænges

Et bedre samfund er et samfund, der placerer kulturpolitikken centralt. Udviklingen har sprængt kulturbegrebets snævre rammer, uanset om disse rammer har været sat af stikord som kirke, skole, kunst, af definitioner som, at kultur er vaner, eller at kultur er opbrud fra vaner, eller er sondringer mellem fin- og massekultur. Vi oplever nu en skærpelse af de ideologiske modsætninger og står derfor overfor faren for, at de vil løbe ud i uartikulerede modsætninger.

Den liberale idé

Den liberale idé rummer den åndelige holdning, der også frem mod år 2000 kan bære en kulturpolitik. At ville sikre den åndelige frihed er en ideologi, hvis styrke består i, at den ikke tilbyder én og kun én sand lære, hvorved mennesket kan frelses. Det er måske den eneste idésamling, der kan hindre, at modsætningen mellem det teknokratiske og det menneskelige bliver en realitet.

Efter de liberale ideer er friheden samfundets fælles ejendom med de begrænsninger, dette medfører. Et liberalt samfund er derfor et retssamfund, hvor loven regulerer modsætningerne mellem individuelle og fælles interesser.

Det er en kulturpolitisk opgave af stor betydning kritisk at følge retssamfundets virke og løbende at sikre reformer, så friheden ikke bliver et monopol for de stærkeste.

Informationsret

Ytringsfriheden har en fremskudt plads blandt borgernes frihedsrettigheder. Den må udbygges til en sikring af den enkelte borgers informationsret, hvilket bl. a. skal ske ved i videst muligt omfang at indføre fuld offentlighed i alle styrende organer.

Informationsrettens udbygning er en nødvendig forudsætning for, at en dybtgående demokratiserings- og decentraliseringsproces kan gennemføres. Derfor må den teknologiske udviklings muligheder for det personlige valg mellem massemedier søges fremmet mest muligt.

Monopoler, som ikke længere er nødvendige af tekniske grunde, bør afskaffes. Der må sigtes mod en kvalitativ forbedret informationsformidling, der i indhold, form og valg af medie tilstræber, at informationen når sit mål.

Kommunikation

For et samfund i hastig forandring er kommunikationsproblemet løsnings en forudsætning for, at fremskridt kan tages i brug i takt med, at de skabes. At sikre informationsretten er derfor en væsentlig forudsætning for samfundets kulturelle udvikling i videste forstand.

Hurtig information om og formidling af ny viden er en uomtvistelig velstandsfremmende indsats, men også den trivselsfremmende side af kommunikationsproblemet må med. Den består først og fremmest i muligheden for, at borgerne kan reagere på information, kan debattere den og kan yde bidrag til dens videre uddybning og belysning.

Informationsretten er derfor kun sikret, når informationspligten er ledsaget af den størst mulige faktiske adgang for borgerne til personligt i skrift og tale at bruge ytringsfriheden.

Det offentliges støtte

På hele det kulturpolitiske felt rejser sig spørgsmålet om det offentliges økonomiske støtte. Hovedproblemet er her at sikre uafhængighed og mangfoldighed på de områder, der støttes af det offentlige. Decentraliseringen vil i stigende grad medføre, at de kommunale forpligtelser får samme vægt som de statslige.

Men lige så væsentligt bliver det at sikre, at offentlig støtte ikke sinker nødvendige strukturforandringer, der må præge kulturlivet såvel som samfundets øvrige liv. Opgaven i de kommende år bliver derfor at sikre strukturforandringerne, uden at de virker som overgreb på mangfoldigheden, at sørge for at det bestående ikke får bedre vilkår end det nye.

Gennem uddannelsespolitikken må den almindelige borger sikres forudsætninger for at vælge sig kunstneriske interesser. De professionelle kunstneriske uddannelser må sikres samme niveau som alle andre uddannelser.

Investeringspolitikken i kunstnerisk produktion er principielt omend ikke endeligt fastlagt gennem Statens Kunstfond. Fondens virksomhed må søges yderligere decentraliseret og må i højere grad samles om støtten til værket. Den må suppleres med foranstaltninger, der kan nedbryde det kunstige skel mellem klassiske og nye kunstneriske udtryksformer, mellem skabende og udøvende kunst.

Decentralisering

Er således skabelsen af og uddannelsen til kunsten anerkendt som en nødvendig bestanddel af kulturpolitikken, opstår nødvendigheden af at praktisere samfundets almene de-

centraliseringsbestræbelser med hensyn til adgangen til kulturgoderne og mulighederne for, at den enkelte kan udfolde sig kulturelt efter eget valg.

At skabe fysiske rammer for kulturel udfoldelse er en samfundsopgave, der med en fast forankring i lokale udspil og initiativer må løses eller støttes af fællesskabet, det være sig staten, amtskommunen eller primærkommunen.

Den tradition, Venstre står for gennem en statslig støttepolitik til fri- og højskoler ubetinget af statslig indblanding i disse kulturrammers indhold, er politisk arvegods, hvis værdi uantastet står i pari. Traditionens livsduelighed vil frem mod år 2000 vise sig i princippet anvendelighed overfor de nye rammer, som kulturstrømningerne vil skabe indhold i. Også her må det gælde, at det nye ikke skal stilles ringere end det gamle.

*Styrke i
mangfoldigheden*

Den liberale tanke har sin styrke i mangfoldigheden og tør stille mennesket frit overfor valget mellem dets muligheder. Den indebærer, at den enkelte med frisind respekterer medmenneskets valg uden derfor at opgive sit eget. Derfor har den alene af alle politiske ideer kraft til at modstå presset fra doktrinære ensretningstendenser, der postulerer de absolutte sandheders frelsthed. Kun i den åndelige friheds verden vil den enkelte kunne søge sine sandheder og udfolde sine muligheder i samvær og samspil, i fællesskab og modsætning, i frisindet åbenhed overfor og sammen med andre.

Familiepolitik for et bedre samfund

Et bedre samfund er et samfund med respekt for menneskers lige rettigheder, forpligtelser og værdighed. Ikke blot i de vestlige samfund, men i næsten alle kendte kulturer har familien som social og kulturel gruppedannelse været central og bærende gennem årtusinder.

Venstre ønsker gennem familiepolitikken at skabe muligheder for familiens fortsatte trivsel på en ny tids vilkår.

Familiens funktioner, dens opgaver overfor dens egne medlemmer og det omgivende samfund, familiens ydre vilkår for at løse disse opgaver og de enkelte familiemedlemmers holdning overfor familiefællesskabet er gennem tiderne stadig ændret.

Barnet

Fremtidens familiepolitik må betragte barnet som et selvstændigt individ, der har krav på, at samfundet beskytter dets rettigheder, uanset hvilken familieform det vokser op i. Barnets ret til materielt underhold må fastlægges således, at familiedannelsen kan ske i overensstemmelse med forældrenes ønsker.

Barnets ret til trivsel, tryghed og udfoldelsesmuligheder kræver særlig hensyntagen til barnets behov. Derfor må fremtidens boliger, boligområder, institutionsudbygning, trafiklinier, skolevæsen og øvrige servicebetjening i stadig stigende grad udformes også med barnets behov for øje.

Barnets ret til at være ønsket stiller krav til oplysning om og reelle muligheder for familieplanlægning.

Ægteskabet

Samfundets familiepolitiske regler må udformes, så de både respekterer det retsgrundlag, mennesker hidtil har bygget deres tilværelse på, og imødekommer behovene hos dem, der i fremtiden skal vælge og forme deres tilværelse udfra deres egen tids erfaringssæt. Derfor kan ægteskabslovgivningen ikke ændres afgørende med tilbagevirkende kraft for allerede eksisterende ægteskaber, men den kan udformes for nye ægteskaber på grundlag af bl. a. den sociale og uddannelsespolitiske udvikling.

Denne udvikling kræver navnlig en tilpasning af reglerne om den gensidige forsørgelsespligt, såfremt ægteskabet opløses ved separation eller skilsmisse, og af mulighederne for inden for ægteskabslovens rammer at indgå individuelle aftaler om forsørgelses- og formueforhold under og efter ægteskabet.

Parter, som indgår ægteskab, må også derefter respekteres som selvstændige individer, f. eks. skattemæssigt og ved udbygningen af de offentlige pensioner.

Lige ret

Ægteskabslovgivningens ligeretsprincipper bør i det hele følges op i praksis og gælde som de overordnede for anden lovgivning.

Derfor må også den ulighed, der i dag er mellem mænds og kvinders uddannelsessituation, rettes op, så der skabes lige vilkår for begge køn til at bruge samfundets uddannelses- og erhvervstilbud.

Det offentlige må gå aktivt ind for at virkeliggøre princippet om lige løn for lige arbejde og at sikre, at der ikke udøves kønsdiskrimination ved antagelse til bedre lønnet arbejde eller stilling.

Familie- politikken opgave

Familiepolitikken kan ikke afgrænses over for det offentliges virke på andre felter, hverken i forhold til almen trivselspolitik overfor det enkelte menneske i og udenfor et familiefællesskab eller i forhold til uddannelsespolitik, kultur-, miljø- og boligpolitik, økonomisk politik, erhvervs-, social- og arbejdsmarkedspolitik. Tværtimod er det vigtigt, at familiepolitikken præger samfundets beslutninger på disse andre områder.

Familiepolitikken opgave er at fremme menneskers forudsætninger for at deltage i et familiefællesskab på fremtidens vilkår og med respekt for den enkelte og for den enkelte families videst mulige ret til selv at vælge og forme sin tilværelse.

Socialpolitik for et bedre samfund

Socialreformen skal gennemføres

Et bedre samfund er et tryggere samfund. Venstre vil bekæmpe „det kolde samfund“ og sætte et menneske- og trivsels-samfund i stedet. Socialreformen, der skal gennemføres i de nærmeste år efter de hovedlinier, Venstre har fremlagt, skal skabe et nyt grundlag for en aktiv socialpolitik og for videre sociale forbedringer.

Socialreformen skal være en gennemgribende administrationsreform, som skal benytte de muligheder, de nye amtskommunale og kommunale enheder frembyder, dels til en decentralisering af en række funktioner, d. v. s. udflytning fra stats- og centralforvaltning, dels til indenfor de nye kommunale enheder at samle en række funktioner.

Socialreformen skal gøre det sociale apparat mere overskueligt for den borger, der får brug for at søge dets bistand. Den skal sikre, at der bliver et sted, hvor der er et samlet ansvar, et helhedsansvar for en helhedsbehandling af den enkelte borgers eller families sag.

Venstre vil også indenfor socialforsorgen fremme det private initiativ og bevare værdifulde folkelige islæt, der kan supplere og koordineres med det almene offentlige tryghedssystem.

Tryghed for hele befolkningen

Socialreformen skal omfatte en dagpengereform og ajourføre principperne for de sociale ydelser og deres finansiering med sigte på øget social tryghed for hele befolkningen. Den skal sikre større sammenhæng i det sociale sikkerhedsnet og fjerne en række opdelinger og skranker, som havde rod i tidligere samfundsforhold.

Socialreformen skal gøre det sociale apparat fremadrettet ved en klarere og mere sammenhængende placering af ansvaret for dets styrelse og ikke mindst for planlægningen og prioriteringen af dets videre udbygning i takt med fremtidens muligheder, så der sikres effektiv og hensigtsmæssig anvendelse af de midler, der vil være til rådighed for det samlede sociale apparat.

*Forebygge
sociale skader*

Socialpolitikken skal forebygge, at sociale skader indtræder. Det kræver en sammenhæng med andre dele af en aktiv og trivselsrettet politik. Det gælder den økonomiske politik's muligheder for at præge beskæftigelsessituationen, det gælder den fysiske planlægning, uddannelsen, boligpolitikken o. s. v. Ved et samspil om forebyggelsen kan sociale belastninger reduceres.

*Hindre
kædereaktioner*

Socialpolitikken skal hindre, at kortvarige og ukomplicerede sociale trangstilfælde udløser en kædereaktion. Det stiller krav til det sociale apparat om hurtig, tilstrækkelig, smidig og koordineret indsats og om en holdning overfor klienten, som ikke afholder denne fra i tide at søge kontakt med de sociale organer. Det kræver, at den offentlige arbejdsformidling og visse andre sociale ydelser på det lokale og det regionale plan efterhånden bliver et integreret led i det sociale apparat.

*Aktiv service
og omsorg*

Socialpolitikken's service- og tjenesteydelser vil få voksende betydning. Det skærper kravene til, at disse ydelser kan virke sammen med de kontante ydelser i en helheds- og familiebehandling. Det drejer sig om ydelser som erhvervs-, familie- og anden vejledning, behandling, revalidering, arbejdsformidling, omskolingstilbud, omsorgsforanstaltninger og hjemmehjælp, pleje- og institutionsmuligheder o. s. v. Det er nødvendigt, når et trivselsmål også skal realiseres for de ældre og for mange af de svagest stillede grupper i samfundet. De mere servicebetonede ydelser stiller større krav til en langsigtet planlægning, herunder en tilpasning af personaleuddannelsen.

*Sikkerhedsnet
i et samfund
under udvikling*

Socialpolitikken har en vigtig opgave som sikkerhedsnet i et samfund under udvikling. På stadigt flere områder kommer den teknologiske og strukturelle udvikling til udtryk i, at en uddannelses „levetid“ er blevet kortere end et menneskes normale spand af erhvervsaktive år. For de mennesker, hvis hidtidige eksistensgrundlag smuldrer bort under denne udvikling, må der åbnes nye døre til en tilværelse som aktive medborgere.

Omstillingsydelse

Det kræver nedbrydning af fortidige skranker gennem et bredt register af supplerende uddannelser, op- og omskolingstilbud m. v. Socialpolitikken bør udvides med en omstillings-

ydelse, så at borgeren „på vej til næste stilling“ er økonomisk sikret.

De nuværende funktionærregler bør underbygges af en risikoudligning mellem arbejdsgivere i nær tilknytning til en almindelig social dagpengesikring for hele befolkningen, indenfor visse rammer tilpasset den enkeltes hidtidige indkomst.

*Retten til at
vælge og at skifte*

I den teknologiske og strukturelle udvikling må det ikke overses, at retten til at vælge erhverv og beskæftigelse og retten til at skifte arbejdsplads og -fællesskab er fundamentale faktorer for et menneskes trivsel.

Der bør være mulighed for deltidsbeskæftigelse og for skånestillinger for ældre, handicappede og andre. Herved vil menneskelige ressourcer og erfaringer kunne udfolde sig bedst muligt og stimulere den enkeltes aktive medleven i samfundet. Dette vil bidrage til at forøge den sociale tryghed i samfundet og derudover fremme gensidig respekt og anerkendelse blandt dets borgere.

*Kapacitet
og standard*

Socialpolitikken må sikre en udbygning, både i kapacitet og i standard, af en lang række sociale institutioner indenfor områder som særforborg, åndssvageforborg, plejehjem, børneinstitutioner m. v. Det stiller store krav til samfundsinvesteringer, men her kan socialpolitikken yde et umiddelbart bidrag til et menneske- og trivselssamfund. Udbygningen er et nøgleproblem, når det gælder at sikre nogle af de vanskeligt stillede grupper i vort samfund del i en trivselsfremgang.

*Væk fra det
kolde samfund*

Vi bør nå dertil, at ingen skal kunne føle, at menneskelig værdighed deponeres ved indgangen til nogle af samfundets institutioner, det være sig tryghedskontorer, hospitaler, plejehjem o. s. v. Der er sket en betydelig udvikling i de senere år, men på alt for mange punkter er vort nuværende samfund „det kolde samfund“.

At bekæmpe „det kolde samfund“ og omdanne det til et menneske- og trivselssamfund er en opgave, som rækker langt ud over socialpolitikken. Men socialpolitikken kan gennem sine ydelser og tilbud om øget social tryghed danne grundlaget for et mere humant samfund.

Uddannelsespolitik for et bedre samfund

Et bedre samfund er et samfund, hvor teknologi og ekspertise er menneskers redskaber og ikke deres herskaber. Fremtidens samfund bliver et uddannelsessamfund, hvor uddannelsessystemet skal give den enkelte det bedste grundlag for at udfolde sig og forme sin tilværelse som selvstændigt menneske i et fællesskab med andre.

Nedbryde skranker og ruste fællesskabet

Derfor skal uddannelsessystemet medvirke til at nedbryde de sociale og miljømæssige skranker, der hæmmer den enkeltes faktiske muligheder for at forme og vælge sin tilværelse ud fra egne evner, indsats og ønsker. Og det skal bidrage til, at samfundet til enhver tid er bedst muligt rustet med medlemmer, der er kvalificeret til at bestride fællesskabets forskellige funktioner.

Der bør lægges vægt på forskning og udvikling af undervisningsmetoder og på den mest hensigtsmæssige udformning af undervisningens og uddannelsens rammer og hjælpemidler, herunder mulighederne for nyttiggørelse af teknologiske fremskridt, samt på uddannelsen af undervisere til alle uddannelsesniveauer fagligt, undervisningsteknisk og pædagogisk.

Demokrati og ligeret

Demokratiseringen af samarbejdet på de enkelte uddannelsesinstitutioner skal videreføres svarende til de enkelte uddannelsesniveaues muligheder, også for at fremme de uddannelsessøgendes indlevelse i et folkestyre.

Samfundet må sikre, at ingen af økonomiske grunde afskæres fra at få en uddannelse svarende til evner og egen indsats.

Traditionelle forskelle i uddannelsesadgang, uddannelsesindhold og erhvervsvejledning på grundlag af køn skal afskaffes i al undervisning og uddannelse.

Folkeskolens mål

Folkeskolen er uddannelsessystemets centrale led. Dens målsætning er at fremme elevernes personlighedsudvikling, herunder deres skabende evne og fantasi, at udvikle deres forståelse for samarbejde og samspil med andre, at bibringe

dem fornødne grundkundskaber og arbejdsmetoder, der kan anvendes også til senere selvstændig tilegnelse af ny viden.

*Børnehave-
klasser*

Der bør overalt være børnehaveklasser som et tilbud. Formålet med disse er at fremme den sociale tilpasning og modne børnene til skolemiljøet. Desuden er det opgaven at finde eventuelle handicap, for at der så tidligt som muligt kan tilbydes hjemmene specialpædagogiske foranstaltninger og vejledning.

*Folkeskolen,
en almen skole*

Folkeskolen skal opbygges som en almen skole, hvis sigte er at give eleverne mulighed for at udnytte deres anlæg, evner og interesser maksimalt i fællesskab med andre.

Lærernes metodefrihed må opretholdes under ansvar over for skolenævn, og forældre må have mulighed for at vælge, evt. ved overflytning til anden klasse på samme niveau eller anden skole, hvilken undervisningsform, herunder forsøgsundervisning, deres børn skal deltage i. Samarbejdet mellem repræsentanter for elever, forældre og lærere om løsning af opgaver ved den enkelte skole må videreføres og udbygges.

*Eksamener
afløses*

De nuværende afsluttende eksamener erstattes af andre former for vurderinger og sådan, at der ikke herved sker nogen begrænsning i adgangen til videre uddannelse.

I konsekvens af kirkens folkelige baggrund må der sikres børnene i den undervisningspligtige alder ret til kristendomsundervisning.

Private skoler

Det frugtbare samspil mellem offentlige skoler og frie og private skoler, herunder også ungdoms- og efterskoler, skal videreføres. Det offentliges støtte til private skoler skal sikre, at det bliver økonomisk overkommeligt at opfylde undervisningspligten ad denne vej.

*Special-
undervisningen*

Nogle børns handicap er så udtalt, at de må henvises til special-institutioner, f. eks. særlig svagtbegavede, talehæmmede, blinde, døve og sindslidende. En dybtgående pædagogisk forskning må foretages for at bringe disse uddannelser op på det højest mulige stade. Specialundervisningen må sigte på om muligt at bringe barnet tilbage til folkeskolens normalklasser.

*Ungdoms-
uddannelsen*

Frem mod år 2000 skal de nuværende forskellige ungdomsuddannelser, faglige, erhvervsmæssige og i gymnasiet, udbygges med et fælles alment indhold, hvor vægten lægges på personlighedsudvikling, modning og forståelse af det samfund, den unge skal virke og leve i. Ungdomsuddannelsens tilbud skal stå åbne for alle, som har gennemgået folkeskolen.

*Erhvervsmæs-
sige og teoretiske
grunduddannelser*

Til dette fælles grundlag skal knyttes såvel erhvervsmæssige grunduddannelser for større erhvervsområder som uddannelser, der sigter på videre teoretisk uddannelse. Uddannelsen skal opbygges, så der stadig er mulighed for at bygge videre på denne eller skifte fra en uddannelsesgren til en anden. Eksempelvis bør en gennemført faglig uddannelse være adgangsgivende til videregående uddannelser, herunder også ved højere læreanstalter og universiteter.

De faglige og erhvervsmæssige uddannelser bør ajourføres under hensyn såvel til udviklingen af grunduddannelsen som til ændringer i de krav, der efter uddannelsen stilles til fagets udøvere. En udbygning af grunduddannelserne bør følges op af en ændring af lærlingeuddannelsen, således at den kan bygge på fag- og erhvervsskoler, der formidler den praktiske del af uddannelsen ved praktikordninger.

*Ligeværdige
uddannelser
uden blindveje*

Sigtet med en udvikling af ungdomsuddannelsen efter disse linier skal være at opbygge et uddannelsessystem, der er uden blindveje, der sikrer bedre balance mellem faglige, erhvervsmæssige og teoretiske uddannelser, der nedbryder traditionelle skranker for den faktiske adgang til uddannelse og giver muligheder for at vælge den uddannelse, der tilgodeser den enkeltes evner, anlæg og interesser.

*Voksen-
uddannelsen*

En kraftig udbygning af voksenuddannelsen er en påtrængende opgave og må prioriteres højt. Et bredt tilbud af voksenuddannelser er en nødvendig forudsætning for, at den sociale og teknologiske udvikling, ændringer i arbejdsmetoder og samarbejdsformer og de videre perspektiver for den enkeltes og fællesskabets målsætninger, som velstandssamfundet åbner, kan omsættes i trivsel og mere menneskelig tilværelse for alle.

Frem mod år 2000 skal voksenuddannelserne kunne rumme både dem, som nu er unge, og som fra ungdomsuddannelsen vil være bedre rustet til livet igennem at bygge videre på de-

res uddannelse, og dem, som ikke i deres ungdomstid havde tilsvarende uddannelsesmæssige muligheder.

*Også tilbud til
den erhvervs-
aktive generation*

Bedre uddannelsestilbud for de mennesker, som passerede den traditionelle uddannelsesperiode under ringere vilkår end de nuværende, er nødvendige for at sikre, at samfundet ikke taber en generation undervejs, men at målsætningen om trivsel og aktiv tilværelse som medborgere også omfatter den nuværende erhvervsaktive generation. De er tillige nødvendige for at fremme den gensidige forståelse, der kan afbøde en voksende generationskløft og bl. a. bidrage til, at de unge, der møder med stadigt bedre uddannelse, kan få bedre muligheder for at udnytte den.

Voksenuddannelserne skal ikke alene omfatte rent faglig omskoling og efteruddannelse, men tillige almenuddannelse, der kan fremme forståelsen af samfundet og dets udvikling samt øge den enkeltes muligheder for udfoldelser i arbejde og fritid.

Højskolens nuværende arbejdsvilkår sikres.

*De højere
uddannelser*

For at fremme demokratiseringen af adgangen til de højere uddannelser må udbygningen tage sigte på, at uddannelsesinstitutionerne får den bedst mulige geografiske dækning. Opdelingen i universiteter med fem klassiske fakulteter bør ændres. Dette vil muliggøre en større spredning, der dog ikke må gå videre, end at der hvert sted kan blive et tilstrækkeligt stærkt undervisnings- og forskningsmiljø og mulighed for, at en uddannelse kan sammensættes af undervisning ved to eller flere institutioner. En koordinering og styring af denne udbygning og strukturændring må etableres snarest af hensyn til planlægningen og den rigtige udnyttelse af investeringerne.

*Geografisk
spredning*

Forprøver

Tidligt i uddannelsen bør der holdes forprøver, hvis udfald er afgørende for adgangen til at fortsætte en påbegyndt uddannelse, men de må ikke blive adgangsbegrænsende for egnede studerende.

*Bedre tilrette-
lagt uddannelse*

Der må tilstræbes en væsentlig kortere studietid end den, der nu gælder for hovedparten af de højere uddannelser. Det må ske gennem effektiv tilrettelæggelse, moderne undervisningsmetoder med brug af tekniske hjælpemidler og ved, at

de fagligt velkvalificerede lærerkræfter gennem efteruddannelse sikres de fornødne pædagogiske kvalifikationer.

Der må åbnes nye muligheder for at vælge fagkombinationer efter fremtidens behov med deleksaminer efter angelsaksisk mønster og med bevis for erhvervede standpunkter, hvis en uddannelse afbrydes.

Der må skabes flere muligheder for at udføre videnskabeligt arbejde, bl. a. ved oprettelse af institutioner, der muliggør holdarbejde af forskere med forskellig grunduddannelse.

*Udbygningen er
samfundets ansvar*

Ansaret for udbygningen af de højere uddannelser påhviler samfundet. Derfor må samfundsmagten fortsat gennem lovgivningen fastsætte rammer for demokratiske samarbejdsforhold på de enkelte institutioner.

*Uddannelses-
støtte*

Det må sikres, at ingen af økonomiske grunde afskæres fra at få en uddannelse svarende til evner og indsats. Uddannelsesstøtten, der skal ydes til alle statsanerkendte uddannelser fra undervisningspligtens ophør, og som fra myndighedsalderens indtræden skal være uafhængig af forældrenes økonomiske forhold, skal gives som en kombination af lån og stipendier med hovedvægten lagt på stipendier i de første uddannelsesår for derigennem at fremme uddannelsernes demokratisering.

*Uddannelse en
trivselsfaktor*

De ovennævnte principper skal finde anvendelse også på andre uddannelser end dem, der er nævnt. Opmærksomheden bør navnlig rettes mod ungdoms-, voksen- og efteruddannelserne, der har afgørende betydning for menneskets trivselsmuligheder i et samfund under hurtig forandring. Det er i samfundets interesse at sikre, at disse uddannelser til enhver tid har tilstrækkelig kapacitet og kvalitet.

Kirke og samfund

Kirken er en del af dansk kultur og folkeliv. Folkekirkens ydre administration er en statsopgave, men det er en værdifuld tradition, at lovgivningen og samfundsmagten ikke blander sig i kirkens indre liv, og at den ikke øver påtryk overfor mennesker i åndelige spørgsmål, men alene tilbyder ordnede rammer.

*Orden i det ydre
og frihed
i det indre*

Samfundet skal sikre folkekirken orden i de ydre forhold og frihed for det åndelige liv. Denne ordning må ikke betyde den mindste indskrænkning i menneskers ret til selv at vælge folkekirken, andre trossamfund eller helt at stå udenfor trossamfund. Derfor skal den frihedslinie, der gennem århundreder har præget dansk kirkelovgivning, fastholdes og udbygges såvel overfor folkekirken som overfor andre trossamfund.

Frihedslinien må indebære, at de kirkelige udgifter i størst rimelige udstrækning bestrides af den kirkelige ligning og forvaltes af menighedsrådene. Statens støtte bør principielt knyttes til folkekirkens funktioner i hele samfundets interesse, f. eks. hvor den er bærer af værdifulde kulturhistoriske traditioner og manifestationer såsom kirkelige bygningsværker.

*Tilbyde hele
befolkningen
betjening*

Som folkekirkens lovgivende forsamling bør folketinget medvirke til rammer, der er således, at folkekirken kan tilbyde hele befolkningen kirkelig betjening, og som fremmer en smidig tilpasning i det moderne samfund. Det gælder f. eks. tilpasning af sogneinddeling efter befolkningsudviklingen og særlige lokale hensyn.

I de store tilflytterområder bør der således drages omsorg for, at kirken kan betjene befolkningen lige så tidligt som andre humane og kulturelle institutioner, ligesom der bør kunne tages specielle hensyn til den kirkelige betjening af særlige befolkningsgrupper ved hospitalsinstitutioner, uddannelsescentre, militære forlægninger m. v., hvor der er rimeligt underbyggede ønsker herom.

Styrke menighedsrådene

Princippet om decentralisering, om at afgørelser skal placeres nærmest muligt det enkelte menneske, bør føre til en styrkelse af menighedsrådenes beføjelser og ansvar, såvel over de kirkelige midler som den kirkelige udskrivning.

En konsekvens af kirkens væsen som folkekirke må være, at f. eks. kirkelig vielse og kirkeligt udstedte attester stadigvæk må have gyldighed over for offentlige myndigheder.

Demokrati, et system og en holdning

Et bedre samfund er et liberalt samfund. I det liberale samfunds fællesskaber er det ikke demokratiet, men afvigelsen derfra, der kræver begrundelser. Demokratiet er i det moderne samfund ikke en selvfølge, men det er en nødvendighed for og en uundværlig del af menneskelig trivsel.

Mere end formelle regler

Demokrati er ikke kun formelle regler om valg af folke-ting, amtsråd og kommunalbestyrelser, om ytringsfrihed, retsbeskyttelse og administrationens lovlighed. Demokrati er også en holdning, som skal præge vor hverdag og dens mangfoldige arbejds-, uddannelses-, bolig-, organisations- og andre fællesskaber for at leve.

Demokrati er frisind og mangfoldighed, respekt for menneskets ret til at være anderledes, til at mene noget andet end, hvad man selv mener, til selv at forme og vælge sin tilværelse alene begrænset af hensynet til andres ret til det samme og fællesskabets vitale interesser.

Nærdemokrati

Decentralisering er et grundlæggende princip i et liberalt demokrati, fordi det placerer afgørelser nærmest muligt mennesket, nærdemokrati, og fordi det giver mangfoldighed og den enkelte de videste muligheder for at vælge.

Til decentralisering hører, at afgørelser om den enkeltes forhold og tilværelse i videst muligt omfang træffes af den pågældende selv, at afgørelser om fællesskabet træffes af fællesskabet selv.

Der bør åbnes videregående muligheder for vælgernes deltagelse også i lokale politiske afgørelser gennem afstemninger. En tilsvarende udvidelse af den direkte indflydelse bør ske indenfor det moderne samfunds organisationer, som er en nødvendig del af demokratiet. Ligeledes bør lokalrådstanken nyde fremme i de større kommuner, såvel som indførelse af bygderåd i de grønlandske kommuner må være en rigtig udvikling.

Magte de store enheder

Demokratiet skal stadig udvikles, så det magter opgaverne i et samfund under forvandling og i stadigt tættere gensidig afhængighed af verden omkring os. Mange tekniske og økonomiske problemer rækker ud over det enkelte lands græn-

ser. Skal deres løsning ikke overlades til teknokrati, embedsværker eller internationale koncerner, må flere lande i fællesskab opbygge de fornødne demokratiske organer på disse områder.

*Menneskets magt
over teknik og
ekspertise*

Også indadtil stilles demokratiet overfor faren fra teknokrati, embeds-, organisations- og ekspertvælde og for en modsætning mellem hensyn til teknik og hensyn til mennesker. Det er en bestandig politisk opgave at være på vagt overfor disse tendenser.

De demokratiske organer har en forpligtelse til at fastholde magten, til at udstikke målsætning og hovedlinier og til at bruge ekspertisen og teknikken alene som redskaber. Et vigtigt middel hertil er netop decentraliseringen, som aflaster de centrale eller fjernere fællesskabers beslutningsprocesser for afgørelser, som lige så godt eller bedre kan træffes af eller nærmere det enkelte menneske.

*Retten til at
vælge anderledes*

Demokrati er frisind og respekt overfor mennesker, som vælger anderledes. Livsmønstre, som var nødvendige i det fattige samfund, ændres i velstands- og trivselssamfundet, når deres materielle begrundelse ændres. At bruge lovgivningsmagten til at fastholde det forældede eller tvinge i åndelige og etiske spørgsmål er udemokratisk og uliberalt.

I et liberalt demokrati skal lovgivningen værne de svage og tjene frie og ansvarlige menneskers trivsel i fællesskaber med andre frie og ansvarlige mennesker.

FOR ET BEDRE SAMFUND

venstre

DANMARKS LIBERALE PARTI

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk